

**Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Radymno
„PRO PATRIA” w Sośnicy
ul. 3-go Maja 29
37-55 Sośnica**

W odpowiedzi na pismo z dnia 01 lutego 2023 r. (złożone w tut. Urzędzie dnia 01 lutego 2023 r.) w przedmiocie wydania wytycznych konserwatorskich dotyczących planowanych prac przy ruinach zamku Korniaktów w Sośnicy, Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytku informuje:

1. Pozostałości założenia zamkowego w Sośnicy, podlegają prawnej ochronie konserwatorskiej na podstawie wpisu do rejestru zabytków pod nr A-979 decyzją z dnia 19 grudnia 1994 r., znak: PSOZ-IV-4040/90/94. Zakres ochrony konserwatorskiej obejmuje przedmiotowe założenie w granicach części działki nr 837 wyznaczonych linią na mapie ewidencyjnej, dla której prowadzona jest KW nr PR1J/00087254/2. Obiekt ten stanowił niegdyś typowy przykład szlacheckiej rezydencji obronnej ziemi przemyskiej i sanockiej z XVI i I poł. XVII w. W północnej części wzgórza zamkowego usytuowany został prostokątny budynek mieszkalny z pięcioma komnatami założony na osi wschód-zachód. Od zachodu przylegał do niego niewielki czworokątny budynek. Od wschodu ceglany mur obrony. Brama wjazdowa wraz z izbą strażniczą. Do czasów dzisiejszych zachowały się piwnice (z pięciu piwnic dostępne są trzy) wpisane w północną część wzgórza, część naziemna zachowana fragmentarycznie w formie obrysów murów, zarysów budynku wschodniego, ścian czworobocznego budynku zachodniego, a także nasypy dawnych obwarowań i pozostałości parku.
2. Po przeprowadzeniu analizy załączony do pisma załączników, a także materiałów archiwalnych zgromadzonych w tut. Urzędzie, mając na uwadze wcześniejsze uzgodnienia w tut. Urzędem z dnia 23 lutego 2004 r., znak: OZ-4-4148/4/04 oraz z dnia 12 maja 2015 r., znak: UOZ-1.5183.27.2015, aktualny stan zachowania ww. obiektu, a przede wszystkim szczególne wartości historyczne, naukowe, krajobrazowe i emocjonalne oraz walory dawności i malowniczości, z punktu widzenia konserwatorskiego zaleca się:
 - a) zachowanie zastanej formy pozostałości dawnego zamku Korniaktów w Sośnicy w postaci tzw. „trwałej ruiny”, z uwagi na wyróżniający dokumentarny charakter oraz szczególne powiązania krajobrazowe;

- b) wstępna koncepcja zabezpieczenia i rewitalizacji tychże ruin historycznych wraz z doбором właściwej funkcji np. ekspozycyjnej, muzealno-turystycznej, powinna zostać opracowana na podstawie ich pełnego rozpoznania, a także analizy wartościującej i powinna być zgodna z wytycznymi wynikającymi z „Karty Ochrony Historycznych Ruin” (Uchwała Walnego Zgromadzenia Członków PKN ICOMOS w dniu 4 grudnia 2012 r.) oraz „Karty Weneckiej” (Postanowienia i Uchwały II Międzynarodowego Kongresu Architektów i Techników Zabytków w Wenecji w 1964 r. - dokument 1: Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych);
- c) w ramach ewentualnych prac zabezpieczających i rewitalizacji dopuszczalne są prace polegające na anastylozie, zabiegi konserwatorskie mające na celu zabezpieczenie autentycznej substancji. Niezbędne do przeprowadzenia prace naprawcze i wzmocnienie struktur budowlanych, powinny mieć charakter restauratorski i być zgodne z historycznymi technikami i technologiami budowlanymi. Wszelkie podejmowane prace i przeprowadzane zabiegi powinny mieć charakter odwracalny i nie powinny działać niszcząco na autentyczną tkankę zabytku. Konieczne do wykonania uzupełnienia powinny mieć tzw. charakter interpretacyjny, służący uczytelnieniu zastanej formy ruiny, powinny być odróżnialne od oryginału, ale zarazem powinny być kompatybilne z autentyczną substancją. Niezbędne do wykonania nowe elementy nie mogą stanowić dominanty nad autentyczną substancją obiektu i nie mogą pozbawiać go walorów dawności, malowniczości czy dokumentalnego charakteru. Ewentualne odkryte, odnalezione fragmenty, elementy i detale architektoniczne, powinny zostać zinwentaryzowane i zabezpieczone, a następnie w zależności od stanu ich zachowania przeznaczone do wykorzystania przy uzupełnieniach lub stworzenia lapidarium;
- d) nie dopuszczalnym jest rekonstrukcja, która mogłaby fałszować obiekt jako dokument dawności, ani inne prace które mogłyby wpłynąć na naruszenie dawnej formy, jej czytelność i ekspozycję;
- e) program zagospodarowania ww. założenia oprócz przewidzianej do nadania obiektowi funkcji np. turystycznej, powinien uwzględniać maksymalne poszanowanie autentycznej substancji ruiny i powiązań przestrzenno-krajobrazowych. Dobierana do zabytku funkcja, powinna zostać wpisana w jego układ funkcjonalno-przestrzenny i dostosowana do jego walorów, nie na odwrót. Niezbędna do wprowadzenia infrastruktura, elementy tzw. małej architektury, powinny odpowiadać standardom obiektu;
- f) ruiny zamku, powinny zostać oczyszczone z ziemi i samosiewów. Pierwotny rzut obiektu, bramy oraz systemu fortyfikacji, powinien zostać uczytelniony. Nawierzchnię dziedzińca, należałoby pozostawić trawiastą lub utwardzić

kamieniem rzeźnym. Budynek bramny, pozostałości bastei i przypór należy pozostawić w formie zastanej jako trwałe ruiny. Piwnice, należy oczyścić, zabezpieczyć. Lica murów i ścian, należy naprawić, tak aby w spoinach, zagłębieniach, pęknięciach i ubytkach nie gromadziła się woda. Oryginalne spoiny, powinny zostać zachowane. Korony murów, należałoby zabezpieczyć poprzez przemurowanie kilku górnych warstw na zaprawie o właściwościach zgodnych z oryginalną (wapienno-piaskową), bez izolacji poziomej. Również cegła przewidziana do zastosowania do niezbędnych uzupełnień, powinna właściwościami i wymiarami odpowiadać oryginalnej (6,5-8 cm x 13 cm x 28 cm);

- g) na etapie przedprojektowym, należałoby przeprowadzić badania archeologiczne i architektoniczno-konserwatorskie w celu pełnego rozpoznania obiektu i jego aktualnych potrzeb konserwatorskich, w tym m.in. badania mające na celu określenie źródła i stopnia zniszczenia obiektu, zbadania źródeł i stopnia zawilgocenia czy zasolenia, badania mykologiczne, ocenę stanu technicznego oraz określenie możliwości przeprowadzenia prac konserwatorskich wraz z ekspertyzą techniczną i konstrukcyjną uwzględniającą aspekty konserwatorskie.
- h) jednocześnie Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków przypomina, iż zgodnie z art. 73 u.o.z.o.z. osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie albo będąca właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa. Zgodnie z przepisem art. 77 ww. ustawy dofinansowaniem mogą zostać objęte nakłady konieczne na m.in.: sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich, przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych; wykonanie dokumentacji konserwatorskiej, opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich, zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku. Natomiast badania archeologiczne mogą zostać dofinansowane w formie dokumentacji.

Kierując się dobrem i bezpieczeństwem zabytku, a także jego przyszłych potencjalnych użytkowników, ewentualna adaptacja zachowanych pomieszczeń do celów użytkowych, powinna zostać rozważona po przedstawieniu wyników tychże badań i ekspertyz.

Podkarpacki Wojewódzki
Konserwator Zabytków

Beata Kot

Otrzymuje:

- ① Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Radymno „PRO PATRIA” w Sośnicy
ul. 3-go Maja 29, 37-55 Sośnica

Do wiadomości:

1. Teczka obiektu
2. a/a – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyślu
ul. Jagiellońska 29, 37-700 Przemyśl